

I. ULUSLARARASI BOZOK SEMPOZYUMU
05 - 07 MAYIS 2016
BİLDİRİ KİTABI

IV. CİLT

- YOZGAT KÜLTÜRÜ VE FOLKLORU
- ŞEHİRLEŞME, KALKINMA, KENT KURUMLARI VE MİMARİ
- YOZGATLI ÖNEMLİ ŞAHSİYETLER VE ESERLERİ

Bozok Üniversitesi

I. Uluslararası Bozok Sempozyumu

(I. International Bozok Symposium)

05 -07 Mayıs 2016

Bildiri Kitabı

Editör

Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE

Editör Yardımcısı

Yrd. Doç. Dr. Mustafa FİDAN

Görsel Tasarım

Neşe KARABACAK

Gökhan BALCI

Yönetim Yeri

Bozok Üniversitesi Rektörlüğü

İletişim Protokol ve Enformasyon Müdürlüğü

Medrese Mah. A. Menderes Bulvarı

No:118 66200 Yozgat

Tel: 0354 217 24 56

Fax: 0354 212 80 56

basin.yayin@bozok.edu.tr

Basım Yeri ve Yılı: YOZGAT 2016

Bozok Üniversite Yayınları

* Bu bildiri kitabında yayımlanan içerik kullanımından doğabilecek sonuçlardan veya yanlışlıklardan yayınevi ve editörler sorumlu tutulamayacaklardır. İçeriklerde yer alan görüşler ve fikirler yayınevi ve editörlerin görüşlerini yansıtmaz. Makalelerin hukuki sorumluluğu yazarlara aittir.

AHLAK TEMELLİ ŞAHSİYET İNŞASINDA DİNİ LİDERLERİN ROLÜ: YOZGATLI AHMET EFENDİ ÖRNEĞİ

“Edeb bir tâc imiş nûr-ı Hüdâdan, Giy o tâcî emin ol her belâdan”

İhsan ÇAPCIOĞLU¹

Özet

Sosyoloji kuramları, insanların içinde doğup yetiştiği sosyo-kültürel çevre tarafından şekillendirildiğini, aynı zamanda bu çevre üzerinde birer aktör olarak etkili olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede Yozgatlı Ahmet Efendi (H.1322-M.1906-7 Ocak 2002) de, bir taraftan içinde yetiştiği sosyo-kültürel çevreden etkilenirken, diğer taraftan bu sosyo-kültürel çevre üzerinde etkili olmuş yakın dönem dini-kültür tarihimizde iz bırakan ahlaki şahsiyet örneklerinden biridir. Yozgatlı Ahmet Efendi’yi anlamak için sadece sözlerine bakmak yeterli değildir, aynı zamanda içinde yetiştiği çevreden nasıl etkilendiğine ve sosyal çevrenin manevi mimarı olarak bu çevreyi nasıl etkilediğine de bakmak gerekir. Çünkü insan-sosyal çevre ilişkisinin dinamik karakteri, ahlaki şahsiyet inşasının çok boyutlu doğasının anlaşılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede tebliğimizde, öncelikle ahlak temelli şahsiyet inşasının çift yönlü doğasını anlamak için Yozgatlı Ahmet Efendi’nin sosyal çevre dinamiklerinden nasıl etkilendiğine değinilecek, daha sonra bu etkinin Ahmet Efendi’nin söz, düşünce ve eylemlerinde somutlaşan örnekleri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yozgatlı Ahmet Efendi, Ahlaki Şahsiyet, Dini Lider, Sosyo-Kültürel Çevre, Dini Hayat.

Abstract

The Role of the Religious Leaders in Moral Character Building: The Example of Ahmet Efendi From Yozgat

The various theories of the sociology determine that the people are embodied by the socio-cultural environment they were born and grew up and at the same time, the same people are affecting this environment as the actors. Within this framework, Ahmet Efendi of Yozgat (AH.1322-BC.1906-7 Jan. 2002) province of Turkey, was affected by the socio- cultural environment, on the other hand, he influenced the socio-cultural structure, being an example of the moral character personality who left a mark in recent era. In order to understand Ahmet Efendi, it is not enough to analyze his words, it should be done by examining how he was affected by the close environment and how he impressed this environment as the moral architect of this social environment. Because, the dynamic character of the relationship between human and social environment necessitate the understanding of the multidimensional character of the moral character building. Within this perspective, in our paper, first of all, to understand the multidimensional nature of the moral character building, how Ahmet Efendi was affected by the socio- cultural dynamics will be analyzed, then the concrete examples of this social effect on the words, thoughts and actions of him will be examined.

Key Words: Ahmet Efendi from Yozgat, Moral Character, Religious Leader, Socio-cultural Environment, Religious Life.

1. Giriş

İnsan, doğum öncesinden başlayıp ölümle sonuçlanan yeryüzü serüveninde, yakın ve uzak sosyal

¹Doç. Dr., Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi. E-posta: ihsancapcioglu@yahoo.com

çevresindeki bireylerden gelen uyaranlar karşısında geliştirdiği tepkilerle, önce kendisini tanımaya, tanıtmaya ve nihayet bu süreçte geliştirmeye çalıştığı ahlaki tercih ve tutumlarıyla bugünü ve geleceğine yön vermeye çalışmaktadır. Ancak bu süreç, burada aktarılmaya çalışıldığı kadar kolay gelişmez. Zira insan; her an düşünce, tutum ve davranışlarına etki eden sayısız uyaranla karşı karşıyadır. İnsanın söz konusu uyaranlar karşısındaki tepkileri, büyük oranda o an içinde bulunduğu biyo-psiko-sosyal duruma ve kişilik özelliklerine bağlı olarak değişmektedir. Sosyal etkilerin ne yönde, ne sıklıkta ve hangi amaçla verildiğine bağlı olarak kişinin şahsiyetinde meydana gelen değişimlerin şiddet ve yoğunluğu düşük ya da yüksek olmaktadır. Söz konusu etki ya da uyaranların şiddet ve yoğunluğu ise, zamanla kişinin şahsiyetinin yönünü tayin etmeye başlamaktadır. Bu yüzden Hz. Peygamber'in de "fitrat hadisi" olarak bilinen hadisiyle dikkat çektiği sosyal çevre dinamiklerinin şahsiyet oluşumundaki etkisi yadsınamaz derecededir. Biz de bu tebliğimizde, yakın dönem dini-kültür tarihimizde iz bırakan manevi rehberlerden olan Yozgatlı Ahmet Efendi'nin ahlaki şahsiyetini çeşitli boyutlarıyla incelemeye çalışacağız. Zira Ahmet Efendi de, her insan gibi bir taraftan içinde yetiştiği sosyo-kültürel çevreden etkilenirken, diğer taraftan bu çevre üzerinde ahlaki öğretilerden beslenen şahsiyetiyle etkili olmayı başarmıştır. Ancak ahlaki şahsiyet örneklerini anlamak için sadece sözlerine bakmak yeterli değildir, aynı zamanda içinde yetiştikleri çevreden nasıl etkilendiklerine ve o çevreyi nasıl etkilediklerine de bakmak gerekir. Çünkü insan-sosyal çevre ilişkisinin dinamik karakteri, ahlaki şahsiyet inşasının çok boyutlu doğasının anlaşılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle tebliğimizde, öncelikle ahlak temelli şahsiyet inşasının etki-tepki üzerine kurulu çift yönlü doğasını anlamak için Ahmet Efendi'nin sosyal çevre dinamiklerinden nasıl etkilendiğine değinecek, daha sonra bu etkinin onun söz, düşünce ve eylemlerinde somutlaşan yansımaları üzerinde duracağız.

1. Ahlaki Etkinin Dinamiği: Yozgatlı Ahmet Efendi'de Ahlaki Şahsiyet Oluşumuna Etki Eden Sosyo-Kültürel Çevre Koşulları

Yozgatlı Ahmet Efendi olarak bilinen Şeyhzâde Ahmet Şevki Ergin Efendi 1906 (Hicri 1322) yılında Yozgat'ta dünyaya gelmiştir. Şeyhzâde lakabıyla tanınmış olmasına rağmen, kendisi Şeyh Hacı Ahmet Efendi'nin torunu ve beşinci oğlu Abdullah Arif Efendi'nin büyük oğludur. Annesi müderris ve şeyh Mehmet Ali Efendi'nin kızı Hafize Hanım'dır. Dedesi ise Çerkeşli "Pir-i Sâni" Şeyh Mustafa Efendi'nin halifesi olarak Yozgat'ta "Halveti Tekkesi" kuran ve "Büyük Şeyh" diye bilinen Şeyh Hacı Ahmet Efendi'dir. Ahmet Efendi, küçük yaşta babasını kaybettiği için çocukluğu, amcaları ve dayılarının himayesinde geçmiştir.²

Küçük yaşta babasız kalmak, bir çocuğun psikolojisi açısından en travmatik etkiyle sonuçlanan olaylardan biridir. Bilindiği gibi Hz. Peygamber de doğmadan babasını ve henüz altı yaşında iken annesini kaybetmişti. Ancak önce dedesinin, daha sonra ise amcasının desteğiyle bu üzüntü verici durumdan uzaklaşmış, sonuçta sadece kendisini ahlaki olgunluğa ulaştırmakla kalmamış, aynı zamanda tüm insanlığın ahlak numunesi olmayı başarmıştı. Kuşkusuz bu başarıda akrabalar başta olmak üzere yakın sosyal çevreden gelen desteklerin rolü olmuştur. Ancak Hz. Peygamber örneğinde bu durum, sadece yakın çevrenin desteğiyle açıklanamaz. Elbette burada onun henüz çocuk yaşta peygamberi ahlaka yaraşır bir karaktere sahip olmasının da etkisi vardır. Yozgatlı Ahmet Efendi gibi manevi önderler de söz konusu peygamberi ahlakın çağdaş temsilcileri arasında sayılabilir. Zira hayatı boyunca Hz. Peygamber'in izinden gitmeyi kendisine ilke edinmiş bir şahsiyet olarak Ahmet Efendi, çocukluk yıllarında kaybettiği babasına dair hatırladığı tek anekdotu şöyle nakletmektedir:

"Ben küçükken annemin koynunda yatardım. Babam geceleri çok az uyurdu. Ben geceleri her uyandığımda onu, evimizin kible tarafındaki öze (dereye)

²Ali Şakir Ergin, "Şeyhzâde Ahmed Şevki Yozgadi", <https://evliyaikiram.wordpress.com/s-2/seyhzade-ahmed-sevki-yozgadi> [Erişim tarihi: 06.04.2016].

bakan odasında pencere önündeki ahşap makat (sedir) üzerinde yine kıbleye karşı serilmiş seccadesi üzerinde, dizleri üzerine (tahiyyata) oturmuş, hep ibadetle meşgul görürdüm.”³

Bu anekdotta da görüldüğü gibi Ahmet Efendi’nin çocukluğuna dair hatıralarında babasının manevi derinliğine ilişkin etkiler önemli yer tutmaktadır. O döneme ilişkin hatırladığı bu örnekte öne çıkan motifin dini inancın en temel pratik yansıması olan namazla ilgili olması, Ahmet Efendi’de ahlak temelli şahsiyet oluşumuna önemli etkiye bulunmuş olsa gerektir. Zira günümüzde dini inanç ve bağlılıklar üzerine yapılan araştırmaların bulguları incelendiğinde, ebeveyn dindarlığının çocuğun dine yönelimi konusunda pozitif yönde son derece baskın etkilere sahip olduğu görülmektedir. Özellikle yetişkinleri taklit ederek öğrenme eğiliminin güçlü olduğu erken çocukluk yıllarında söz konusu etkinin çocuğun şahsiyeti üzerinde kalıcı izler bıraktığı bilinmektedir. Çocuğun ebeveynlerinden edindiği dini tecrübenin oluşturduğu etkinin gücü ve kalıcılığı, aynı zamanda yakın sosyal çevresindeki kişilerden aldığı motive edici desteklere bağlıdır. Ahmet Efendi’nin çocukluk yılları da, kendisine babasının yokluğunu mümkün olduğunca hissettirmeyecek yardım ve himayelerle geçmiştir. Nitekim Yozgat’ta dedesinin inşa ve ihya ettirdiği cami ve tekke çevresi ile anne tarafından dedesinin avlusunda geçen ilk çocukluk yıllarında, amca ve dayılarından Kur’an-ı Kerim ve dini ilimler öğrenmeye başlamıştır. Bu yıllar, Ahmet Efendi ve yakın çevresi kadar, ülkemiz açısından da zorluklarla doludur. Zira Osmanlı Devleti son zamanlarını yaşamakta, ülkenin dört bir yanında süren savaşlar sonucunda Anadolu insanı her geçen gün daha da yoksullaşmakta, kıtlık, sefalet ve mahrumiyetler gittikçe had safhaya yaklaşmaktadır. Felaketlerin birbiri ardı sıra geldiği bu yıllarda, varlıklı ve zengin aileler bile servetinin büyük bölümünü kaybetmiş, her aileden eli silah tutanlar askere alınmıştı. Ahmet Efendi’nin ağa-beyi Osman Efendi de o dönemde asker olarak Kafkas Cephesi’ne gönderilmiş ve kendisinden bir daha haber alınamamıştır. Şehirde sadece sakatların, yaşlıların, kadınların ve çocukların kaldığı bu yıllarda yaşadıklarını Ahmet Efendi şöyle anlatır:

“Haftada bir gün posta gelirdi. Her ailenin çocuk ve kadınları, gurbette ve cephedeki yakınlarından haber alabilmek için erkenden saat kulesi dibindeki meydanda toplanırlardı. Oraya gideceği zaman annem elimden tutar, beni de beraberinde götürürdü. Binadan çıkarılacak posta torbasının açılmasını heyecanla beklerdik. Posta torbası açıldığında heyecanlı bekleyiş soğuk bir sükûta dönerdi. Görevli, torbadan çıkardığı mektup zarfı üzerindeki isim ve adresi teker teker dikkatle ve yüksek sesle bağırarak okur ve elindeki zarfı havaya kaldırarak; ‘At at bu tarafa at!’ diye sahip çıkacak sesi beklerdi. Memur elindeki mektup zarfını heyecanlı çığlıkların geldiği tarafa fırlatır fırlatmaz, zarfı havada kapabilmek için kalabalık arasında itişip kakışanlar sebebiyle bir kargaşa ve dalgalanma başlar, havada uçan mektubu kim yakalarsa elden ele sahibine ulaştırırdı. Mektubu alan kişi büyük bir coşkuyla zarfı öper, koynuna koyar ve kendisiyle birlikte gelen mahalleliyle birlikte cepheden, kiminin evladından, kiminin kardeşinden ya da eşinden ve sevgilisinden gelen hayırlı haberleri bir an önce diğer aile fertleri ve yakınlarıyla paylaşmak üzere mahallenin ve evin yolunu tutardı. Bekleyenlerin çoğu postadan mektup çıkmadığı için ümitlerini bir sonraki haftaya tehir ederek meydandan me’yus ve mükedder olarak ayrılırdı. Biz de çoğu kere onlar gibi elimiz boş dönerdik.”⁴

Ahmet Efendi ailesinin umutlu bekleyişinin devam ettiği bu zor yıllarda vefat haberleri de peşpeşe gelir ve aynı yıl içinde babasıyla birlikte iki amcasını ve dayısını da kaybeder. İki küçük çocuğu ve yaşlı an-

³Ali Şakir Ergin, *Gönül Ufkunda Bir Şeyh Bir Şeyhzâde*, 2. Baskı, Seçil Ofset, İstanbul 2014, s. 67.

⁴Ergin, *Gönül Ufkunda Bir Şeyh Bir Şeyhzâde*, s. 69.

nesiyle çaresiz duruma düşen Hafize Hanım, akrabalarından yeterli desteği göremez. Ancak bu sıralarda eşi vefat edip kendisi gibi üç çocuğuyla yalnız kalan amcazâdesi müderris Hafız Ethem Efendi ile evlenerek/evlendirilerek, onun himayesine girer.⁵ Babasından sonra aile büyüklerinden pek çoğunu da kaybeden, üstelik cepheadeki ağabeyinden de haber alamayan Ahmet Efendi için bu olayların, küçük yaşta ikinci bir psikolojik sarsıntı yarattığını tahmin etmek zor değildir. Zira bir kez daha ölüm psikolojisiyle yüzleşmek erken çocuklukta bireyin ruh sağlığı üzerinde hayatın sonluluğu ve geçiciliğine ilişkin derin bir kavrayışa yol açar. Bu durum onu, aynı zamanda minicik yaşında büyük bir sorumluluk duygusuyla da başbaşa bırakır.

Şeyhzâde Ahmet Efendi, eğitim hayatına Cevheri Ali Efendi Medresesi'ndeki mahalle mektebinde başlamış; burada hocaları Büyük Ali Efendi ve Derviş Efendi'den dersler almıştır. Bir süre sonra bir zamanlar babasının müderrislik yaptığı Şevki Efendi Medresesi'ne devam etmiş, sonra Yozgat Sultanisi'ne kaydolmuş, daha sonra da büyük bir umutla Yozgat Daru'l-Hilafesi'ne öğrenci olmuştur. Ancak alınan bir kararla 1924 yılında taşradaki bu okullar kapatılmış ve Ahmet Efendi İstanbul'daki Daru'l-Hilafeti'l-Âliye'ye kaydolmuştur. Bu okulların da 11 Mart 1924'te tamamen kapatılması üzerine, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun âmir hükmü gereği açılan İmam ve Hatip Mektebi'nin son sınıfına kabul edilerek, eğitimine devam etmek durumunda kalmıştır. İstanbul'da bulunduğu yıllarda Fatih Medresesi'nde kalmış, ayrıca kapalı çarşı içinde küçük bir mescide imam olarak tayin edilmiştir. Böylece kendi ifadesiyle *"aylık iki buçuk lira maaşla her türlü ihtiyacını karşılayıp bol bol geçinmiştir."*⁶ Daha sonraki yıllarda sohbetlerinde sık sık kullandığı bu ifade, onun maaşını sadece geçimlik olarak gördüğünü, bunun dışında kalan zamanını ilim öğrenmeye tahsis ettiğini gösterir. Nitekim görevi dışında kalan zamanlarda devrin büyük âlimlerini ziyaret ederek onların sohbetlerine, ilim meclislerine katılmış ve fırsat buldukça Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ni ziyaret edip özellikle dini ilimler konusunda okumalar yapmıştır. Kütüphaneye gidişlerinde kenardaki bir masada yaşlı, nurani çehreli bir zatın her seferinde aynı kitapla meşgul olduğunu görür ve kendi kendine *"bu zat başka kitap bilmiyor mu da her seferinde aynı kitaba bakıp duruyor"* diye düşünür. Daha sonra bu zatın "Ayaklı Kütüphane" olarak bilinen Fatih Müderrislerinden Gümülcineli Mustafa Efendi, meşgul olduğu eserin ise Erzurumlu İbrahim Hakkı Efendi'nin Marifetnamesi olduğunu öğrenir. Bu karşılaşma Ahmet Efendi'nin hayatında dönüm noktası olur ve kütüphaneye her gidişinde ondan istifade etmenin yollarını arar. Bir gün kendisine *"kâmil bir şeyhe intisap etmek istediğini"* söyler. Bunun üzerine Mustafa Efendi de ona Yozgat'a gidip Müderris Mehmed Şakir Efendi'ye talebe olmasını tavsiye eder.⁷

1925 yılında Yozgat'ta öğretmenliğe müracaat eder ve Mustafa Efendi'nin tavsiyesini yerine getirip Şakir Efendi'ye yakın olmak için merkez Kargı Köyü'nde göreve başlar. Böylece hafta sonlarında ve tatil günlerinde ziyaret ettiği Şakir Efendi'den kendisinin ahlaki şahsiyetine manevi feyiz ve derinlik kazandıran ilk derslerini almaya başlar. Bu dersler, Şakir Efendi'nin 1937 yılında vefatına kadar devam eder. Şakir Efendi'nin vefatının ardından Ethem Efendi ve Mehmet Hulusi Efendilerle görüşse de arayışını sürdürür, gördüğü rüyanın etkisi ve Mehmet Hulusi Efendi'nin tavsiyesi sonucunda, Mustafa Hulusi Efendi ile İstanbul'da buluşur. Mustafa Hulusi Efendi'den tasavvufi adap ve erkân talim ederek kısa sürede ahlaki şahsiyetini daha da geliştirme fırsatı bulur.⁸

Yazımızın başında da ifade ettiğimiz gibi bireyin ahlaki şahsiyetinin gelişip olgunlaşmasına etki eden pek çok faktör vardır. Bu faktörler arasında doğuştan getirdiği potansiyel yeteneklerin yanı sıra, içinde yaşadığı sosyal çevrenin ürettiği koşulların etkisini bir kez daha vurgulamak gerekir. Nitekim Ahmet Efendi'nin çocukluğundan itibaren yakın ve uzak çevresinde maruz kaldığı çeşitli zorluklar, onun ahlaki açıdan

⁵Ergin, *Gönül Ufkunda Bir Şeyh Bir Şeyhzâde*, s. 70.

⁶Ergin, *Gönül Ufkunda Bir Şeyh Bir Şeyhzâde*, s. 72.

⁷Ergin, *Gönül Ufkunda Bir Şeyh Bir Şeyhzâde*, ss. 73-74.

⁸Mahmut Beyaz, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi'nin Hayatı ve Tasavvuf Anlayışı*, Ankara 2004, ss. 11-12.

gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur. Zira insan, zor durumlarda yeteneklerini daha kolay keşfetme, harekete geçirme ve geliştirme imkânı bulur. Ahmet Efendi de, babası ve kardeşi başta olmak üzere kayıplarla başladığı hayatını ahlaki şahsiyetini geliştirme yolundaki arayışlarıyla manevi kazanımlara dönüştürmeyi başarmıştır.

2. Ahlaki Etkinin Yansımaları: Yozgatlı Ahmet Efendi'nin Ahlaki Şahsiyetinin Sosyo-Kültürel Çevreye Etkileri

Tebliğimizin bundan önceki bölümünde, Yozgatlı Ahmet Efendi'nin sosyal çevre dinamiklerinden nasıl etkilendiğine değinerek, bu etkinin onun ahlaki şahsiyet gelişimi üzerindeki görünümünü tespit etmeye çalıştık. Şimdi de söz konusu etkinin Ahmet Efendi'nin söz, düşünce ve eylemlerinde somutlaşan örnekleri üzerinde duralım. Öncelikle genel bir tespit olarak şunu belirtmekte yarar vardır: Kişinin ahlaki şahsiyeti, onun bireysel ve toplumsal nitelikli tüm eylemlerinde kendisini açık eder. Bu anlamda, insanın karakterinin yansımadağı neredeyse hiçbir hayat alanı yoktur denebilir. Konuşma, dinleme, çalışma, dinlenme gibi gündelik pratiklerin yanı sıra; çocukluk, gençlik, evlilik ve yaşlılık gibi hayatın dönüm noktalarındaki tercihleri, doğrudan doğruya bireyin şahsiyetinin yansımalarıyla doludur. Başka bir ifadeyle, tercihlerimiz şahsiyetimizin aynasıdır.

Ahmet Efendi'nin de söz konusu ahlaki tercihleriyle, içinde yaşadığı sosyo-kültürel çevreyi etkileyip yönlendirdiğinde kuşku yoktur. Örneğin, ahlaki olgunluğa ulaşan kişilerin genel özellikleri arasında sayabileceğimiz “karşısındakine kim olursa olsun değer verme” ilkesi, onda çok belirgin bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahmet Efendi, muhatabına doğru dönerek ve yüzüne bakarak, yumuşak bir ses tonuyla, alçak sesle, edeple, az ve öz konuşur; buna mukabil tefekküre çok önem verirdi.⁹ Kendisiyle her konuda konuşulabilirdi. İyi bir hatip olduğu gibi muhatabını aktif olarak dinlemeyi de bilirdi.¹⁰ Yine kendisine soru soran kişinin beklentilerini anlamaya çalışır ve ona uygun olduğunu düşündüğü istikamette konuşmanın seyrini değiştirirdi. Muhatabının seviyesine göre hitap eder; “*Efendim hiç konuşmuyorsunuz*” diyenlere “*Evladım ne konuşayım, namazınızı kılın, orucunuzu tutun*” derdi. Konuşmalarında ayet, hadis ve dini anekdotlara yer verir; önemli gördüğü meselelerin anlaşılması için tekrar tekniğine başvurur, böylece konunun herkes tarafından anlaşılmasını sağlamayı hedeflerdi.¹¹ Görüldüğü gibi Ahmet Efendi, söz ve düşüncenin gücünü en iyi şekilde kullanarak mesajlarını muhatabın doğru anlaması için azami çaba harcamaktadır. Esasen iletişim kazaları, sözü söyleyenin kastettiği ile muhatabın anladıkları arasındaki örtüşmenin eksik, yetersiz ya da yanlış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu tutumuyla Ahmet Efendi, dini meselelerin aktarımında muhataba göreliliğin başarılı bir örneğini vermekte ve verdiği ögütlerle hitap ettiği kişilerin ahlaki gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Ahmet Efendi'nin ahlaki şahsiyetinin pratik hayattaki yansımaları konusunda oğlu Dr. Ali Şakir Ergin Efendi'nin anlattıklarından hareketle,¹² özetle şu sonuçlara varmak mümkündür:

- Dini bağlılığı güçlü olduğu için ibadetlerini vaktinde edaya özen göstermiş ve çevresindekilere bu yönde telkin ve tavsiyelerde bulunmuştur. Ali Şakir Efendi'nin ifadesiyle “ömründe namaz ve oruç borcu yoktur.” Bu çerçevede Allah ve Peygamber sevgisi düşünce, söz ve eylemlerinde her daim yansıma imkânı bulmuştur.¹³

⁹Mehmet Güneş, “Gittikçe Artan Yalnızlığımız”, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012, s. 99.

¹⁰Ahmet Ergin, “Dedem Şeyhzâde Ahmet Efendi”, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012, ss. 79-81.

¹¹Beyaz, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi'nin Hayatı ve Tasavvuf Anlayışı*, ss. 18-19.

¹²Ergin, *Gönül Ufkunda Bir Şeyh Bir Şeyhzâde*, ss. 161-166.

¹³Mehmet Ali Çakır, “Altın Silsileden Bir Yıldız”, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin,

- Kötü alışkanlıkların her türlüünden uzak durmuş, hayatının hiçbir döneminde sigara içmemiş; hatta hocası Şakir Efendi yanık madde olduğu için kahve içmediğinden dolayı, onun sünnetine riayet ederek kahve içmemeye karar vermiştir.
- Vaktini boş geçirmemiş, mutlaka gece ve gündüz meşgul olabileceği bir işle ilgilenmiştir.
- Hayatında şaka da olsa hiç yalan söylememiş ve çevresindekilere de daima doğruluktan ayrılmamalarını tavsiye etmiştir. Dedikodu yapmadığı gibi yanında yapılmasını da hoş karşılamamıştır.¹⁴
- Emanete riayet etmiş; sağlık, zaman ve emek gibi sahip olduğu ve telafisi zor nimetlerin farkına varmayı öğütlemiş, kendisi de daima bu imkânlarını en iyi şekilde kullanmaya çalışmıştır.
- Elinden gelen ve gücünün yettiği her işi öncelikle kendisi yapmaya çalışmış, başkalarını gereksiz yere meşgul etmemiş ve etrafındakilere de bu yönde tavsiyelerde bulunmuştur.
- Akrobalarını, komşularını ve arkadaşlarını ihmal etmemiş, onları herhangi bir ihtiyaçları olmasa da zaman zaman ziyaret etmiş, hastalıklarında ve sıkıntılı zamanlarında desteğini esirgememiş, hatırlarını sormuş, gönüllerini almış, onlarla iyi ve kötü günlerinde bir ve beraber olmuştur.
- Aile ve yakınları başta olmak üzere okul çağındaki çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya özen göstermiş, onları verdiği burslarla eğitim ve öğretim hayatları boyunca desteklemiştir.¹⁵
- Yoksulları gözetmiş, onlara yediğinden yedirip giydiğinden giydirmeye özen göstermiştir. Bu çerçevede insanlar arasında sınıf ve statü ayrımı yapmamış; her söz ve eyleminde alçakgönüllülüğün yansımaları görülmüştür.¹⁶
- Sade ve temiz giyinmeye özen göstermiş, her türlü gösterişten uzak bir hayat yaşamayı tercih etmiş ve bu açıdan da etrafındakilere rol model olmayı başarmıştır.
- Başta çocuklar olmak üzere insanlara sevgi ve şefkat göstermeyi kendisine ilke edinen Ahmet Efendi, Âşık Yunus gibi “yaratılanı severim Yaradan’dan ötürü” sözünün rehberliğinde bir hayat sürmüştür. Zira bu hayatın temel düsturu, tanıdık ya da tanımadık olmasına bakılmaksızın herkese selam vererek, toplumda sevgi, kardeşlik, huzur ve sükûn ikliminin yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktır.

Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi’nin ahlaki kişiliğine ilişkin tespitler elbette bu maddelerde aktarılan örneklerle sınırlı değildir. Ancak tebliğimizin sınırları çerçevesinde bu kadarıyla yetinmek durumundayız

Sonuç

Yaklaşık yüzyıllık ömrünün yarım asırdan fazlası örnek ahlaki şahsiyetinin bireysel ve toplumsal yansımalarıyla geçen Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi, günümüzde ahlak temelli şahsiyet inşasına yaşan-tısıyla kaynaklık eden ve etkisi hala canlı gözlemlere konu olabilecek örnek figürlerdendir. Öyle ki, ondan hayatının bir döneminde etkilenmiş pek çok kişi bugün ülkemizin sosyal, siyasal ve dinsel yaşamına katkıda bulunmaya devam etmektedir. Vefatının onuncu yılı anısına basılan ve editörlüğünü oğlu Dr. Ali Şakir Ergin Efendi’nin yaptığı çalışmada yazıları yer alan ilim ve düşünce adamlarının, onun ahlaki şahsiyetinin etkilerine ilişkin verdiği somut örnekler bunun bariz göstergeleridir. Sonuç olarak diyebiliriz ki; ne mutlu bu kubbede hoş sadâ bırakıp gidenlere...

Yozgat 2012, ss. 93-95.

¹⁴Ahmed Güner Sayar, “Ahmet Şevki Ergin’i Tekrar Tekrar Düşünürken”, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012, ss. 69-72.

¹⁵Bkz. Mehmet Yaşar Kandemir, “İslam’da Açılan Gedik”, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012, ss. 73-76.

¹⁶Ahmet Yaşar Ocak, “Yozgat Demek Şeyhzâde Ahmet Efendi Demektir”, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012, s. 68.

Kaynakça

- Beyaz, Mahmut, Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi'nin Hayatı ve Tasavvuf Anlayışı, Ankara 2004.
- Çakır, Mehmet Ali, "Altın Silsileden Bir Yıldız", ss. 93-95, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012.
- Ergin, Ahmet, "Dedem Şeyhzâde Ahmet Efendi", ss. 79-81, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012.
- Ergin, Ali Şakir, "Şeyhzâde Ahmed Şevki Yozgadi", <https://evliyaikiram.wordpress.com/s-2/seyh-zade-ahmed-sevki-yozgadi> [Erişim tarihi: 06.04.2016].
- Ergin, Ali Şakir, *Gönül Ufkunda Bir Şeyh Bir Şeyhzâde*, 2. Baskı, Seçil Ofset, İstanbul 2014.
- Güneş, Mehmet, "Gittikçe Artan Yalnızlığımız", ss. 97-100, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012.
- Kandemir, Mehmet Yaşar, "İslam'da Açılan Gedik", ss. 73-76, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012.
- Ocak, Ahmet Yaşar, "Yozgat Demek Şeyhzâde Ahmet Efendi Demektir", ss. 63-68, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012.
- Sayar, Ahmed Güner, "Ahmet Şevki Ergin'i Tekrar Tekrar Düşünürken", ss. 69-72, *Yozgatlı Şeyhzâde Ahmet Efendi (K.S.) -10. Yıl Armağanı-*, ed. Ali Şakir Ergin, Yozgat 2012.